

EGYMÁS TÜKRÉBEN

AMA HÍRES JÓSZOMSZÉDI (V)ISZONY

MAKKAI BÉLA

A jó hírünk az, hogy ez a „jöttment” magyarság – ellendrukkerek gyűrűjében – a saját erejéből-tehetségéből erős, virágzó hazát teremtett a Kárpátok bércei között. Amely mindig is otthont adott az itt talált vagy bekéredzkedő népcsoportoknak, de falanxként összezárt a hódítók előtt. S éppen ez adja/adná azt az irigyelt-utált öntudatunkat a kelet-európai *tejtéstvérek* között, amely a „birodalmi” litvánoknak is sajátja a balti népek családjában. De miért is kellene figyelniük arra, hogy a körülöttünk élő népek miképp vélekednek rólunk? Legelsősben azért, mert a szomszédtól szokás egy marék sót kérni, ha kifogyott a készlet, vagy egy teknőt, ha csőtörés áztatja a lakást...

Noha Muhi után IV. Béla királyunk az osztrák sógorban csupán a kárörömsarcolót ismerhette meg a segítő sorstárs helyett, azért a bajban Balassi vagy Rákóczi a jó lengyel szomszédnál, az 1849-es emigráció pedig román és szerb földön menedéket talált. De az '56-os földönfutók is bizvást vehették az irányt Bécs vagy az Adria felé. A históriás lengőajtó sajátossága persze, hogy oda-vissza nyit és zár – török elől menekülő szerbek, románok, horvát szervitorok századokon át az Árpád szerezte földön nyertek házat-hazát. S hol velünk, hol ellenünk – ahogy birodalmak képében a sors, e zord karmester dirigált. Az egymásról való vélemény mégis mindinkább a kölcsönös tapasztalásra épült: a turbános rác martalóc és a menekült (*prebeg*) szerb határőr egyazon nép fia, noha nyelvünkben a „pribékké” szikárult jövevényező baljóslatú tartalmakkal telik. A román („karos” Vlad) Drakula-képpel mered ránk, s lefitymálón „drótos” „nemember” a tót, míg a ruszin Rákóczi „hű népe”, a horvát pedig zengi Kőszeg s Szigetvár himnuszát...

De milyen arcél ábrázolódik ki rólunk a szomszéd tükrében? A középkori horvát nemes „fennhéjázónak” ítéli magyar társát, s e véleményt éppúgy táplálhatja az egyenrangúság féltése, mint a versengő becsvágy. A Sárospatakon is oktató, magyar felmenőkkel bíró morva humanista, Szeges-Comenius szigorúbb szentenciát mond: nem érdemi a magyar e tejjel-mézzel folyó hont, mert „békétlen irigységével” eljátszotta a *gazda* jogát. Csak hát miképp' lehet nagyvonalúan megbékélni az idegen érdekek szaggatta hazában? Ahol az, ki a Kárpátok karéját üli meg, csendben túlél, míg a sík magyarja szakadatlan harcokban kivérzik, s a törökkor végére – saját földjén kisebbségbe szorul... S ez a párhuzamos nemzetképződésekre kínálkozó helyzet újabb békétlenség forrása.

A félmagyar Zrínyi hiába óvott a légrádi ágyúira felvett jelmonddal, „Ne bántsd a magyart!” A *hungarus* közös múlt romjain – az erőlködés és

Órség – Magyar honvéd az Űz-völgyében, a Csíkszentmárton fölé magasodó Magyarós tetőn, 1917 tavasza
(*Fortepan*)

megengedés talaján – megépülnek a versenytárs nacionalizmusok hadállásai, ahonnan messzire kiáltják a „rossz gazda” hibáját, bűnét, mulasztását. Miként azt is, hogy a „kalandor-harcos” magyarok háromfelé tépték a „békés szlavóságot”. S az 1848-as prágai szláv kongresszus majd minden küldöttje úgy

hitte (mert Bécs is hitette), hogy Pest sokat kíván, de fukarul ad. Imígyen a *közszabadság* és *közteherviselés* nemes hozományát keveslő horvát bán, szerb vajda és román prefekt Kossuthal nem az érveit, hanem a kardját kívánta öszszemérni. S fegyvereik hosszát – Ferenc József könyörgő kézcsókja után – egy mégsem „hívatlan” vendég, azaz Oroszország toldotta meg! Helyet készítve ezzel a magyarok lelkében a pánszlávizmus és nemzethalál rettenetének (s magának majdan helyet, „ideiglenesen” a szomszédok között).

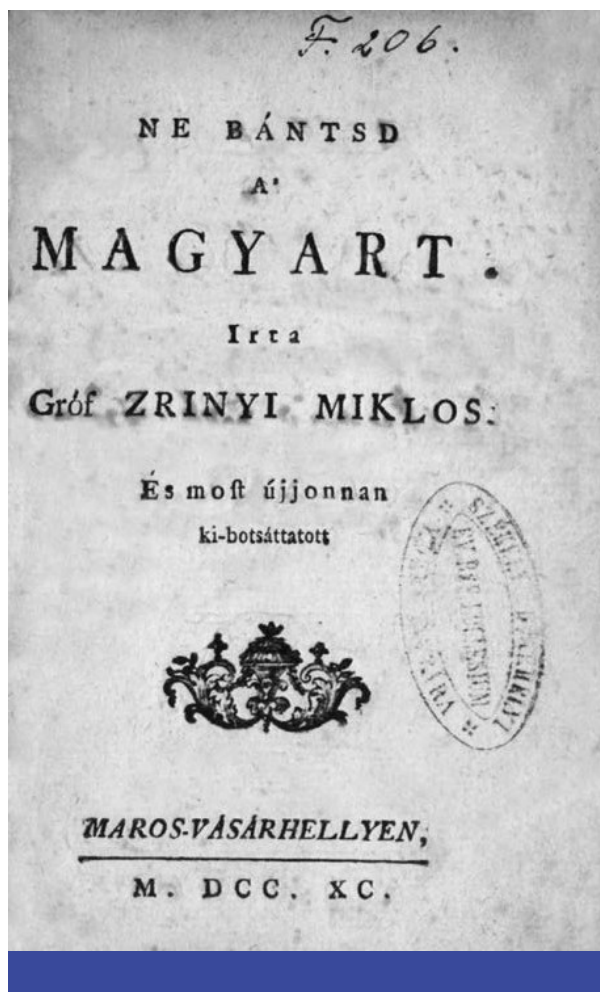
S ha a kiegyezés nem volt egyéb, mint a két kiváltságos alkuja a gyengék feje felett, nem lehetett más a vég sem, mint keserű káromlások közötti szakítás. Deák a rövidtávú hasznot nézte: (50 év) haladékot az erőgyűjtésre. De a látnok Kossuth a Közép-Duna-medence népeinek szövetségi államában tudta csak elképzelni a valódi megbékélés zálogát. S a cseh szomszédban Palacký hiába tartotta „okosnak” és „ravasznak” a ’48-ban hősként küzdeni, ’67-ben pedig megalkudni tudó magyarokat, a haladék hiábavalón gyorsan elillant. És szempillantás alatt lefoszlott rólunk a „szabadságszeretet”, „vitéség” és „lovagiasság” ragyogó aurája is. A forradalmárügyvéd, Eftimie Murgu még a Garibaldi seregében forgó magyarokat állította példaképül a román ifjúságnak, de két emberöltő sem múlik el, s a horvát sajtó „második tatárjárásnak” nevezi a dunántúli zsellér, cseléd Szlavóniába áramlását. S ekkoriban kerül homlokunkra az ős-

bűn bélyege: a „brutális” magyarosítás. Pedig hát az 1910-re 54,4%-os gyenge többségbe kapaszkodó magyarságot ugyanaz a megcsonkulási, felemésztetési félelem készítette kapkodó, olykor durva lépésekre, mint a Dráván túlman a 62 százaléknyi horvátot a százezres magyarság (s majd a negyedrésznyi szerbség) cseppet sem finnyás „betagolására”. A félelem–harag–agresszió lélektani törvénye szerint.

Holott az 1868-as nagyvonalú nemzetiségi törvényben a kormányzat még a *békítő szándékot*, ám a millennium eufóriájában már a mindenek által oly nagyra becsült *erőt* próbálta mutatni. Csakhogy a Monarchia birodalmi ereje nem Árpád önelégült fiainak erőnlétét tükrözte! S a „boldog békeidők” élet-öztönt altató fegyvercsendjében csak kevés őrző akadt, aki észrevette, hogy a *létharc* eszközei megváltoztak: már nem a parlamentben, hanem a nyelv-

határon, az utcákon vívják, s nem hangzatos szólamokkal, hanem hitelrontó súsárlással. Nem test a test ellen, hanem erős szövetségest keresve s *hadrendbe* állítva. A velünk élő népek országteremtő vágyainak tehát perdöntő eszköze lett rossz hírünk keltése. S mint az önmagát beteljesítő jóslat: ha a kormány fellépett *vesző presztízse* védelmében (mint a Memorandum-perben,

a zágrábi perben), akkor szándéka ellenére „vértanúkat” adott az ellene harcolóknak. S persze jött a lesújtó ítélet. Alexandru Vaida-Voevod, Nagy-Románia majdani kormányfője az országház fóruma előtt „jogtipró ázsiai söpredékek” nevezte Attila ivadékát. A kórushoz brit, norvég, francia író-széplelkek

Nemzetvédelem
– Zrínyi Miklós *Az török áfium ellen való orvosság* (1661) című röpirata 1790-es, erdélyi kiadásának címlapja

” a közös múlt romjain megépülnek a versenytárs nacionalizmusok hadállásai

is csatlakoztak (Seton-Watson, Steed, Björnson stb.), avagy Lueger, Bécs főpolgármestere, aki a féktelen „zsidó-plutokrata magyarokban” egyenest a birodalom sírásóit átkozta. (Pedig hát a cseh testvér, Beneš biztatása is számított valamicskét: „Zúzátok szét a Monarchiát!”) A szubjektív történetírás román óriása, Nicolae Iorga ezen is túltett, amikor felállította a *háborús felelősség* tételét, mondván: „a világháborút Vilmos császár és Tisza provokálta”. Az a Tisza István, aki – az idegen ajkú polgárok létszámgyarapodásával – egy győzelemben is területi épségünk újabb veszélyeztetését látta? Győzelem esetén...!

Am egy *vesztesből* igazán könnyű volt *bűnbakot* csinálni. S Közép-Európa új fazonra igazítását a békekonferencia kórboncnokai a Magyar Királyság felnégyelésével végezték el. Pontosabban egy áldozati donor amputálásával hat szervpótlásra váró gazdatestet keltettek (új) életre. S ezzel évtizedekre azt is elérték, hogy a nagyhatalmi erőterben egyaránt gyalogként szereplő régi és új sakkfigurák még csak beszélő viszonyba se legyenek egymással.

A *bántottalok* – ezért *haragszom rád pszichózisa* máig terheli szomszéd-sági kapcsolatainkat, pedig már régen nincs kisantant és revízió, és lélekrabló szocialista internacionalizmus nálunk, szociál-nacionalizmus náluk. Mi több, már Csehszlovákia, Jugoszlávia és a Szovjetunió is a múlté. Él viszont a szomszédnépek tudatában megátalkodottan az „ezeréves barbár magyar elnyomás” rémképe. Mert ezt sulykolta/sulykolja az iskola, a sajtó s még inkább a rövidlátó politika. Míg gyötört minket a sajátunk – a verseny- és sorstárs népek öröme – az „utolsó csatlósság” miatti lelkifurdalással. Ártatlan jelzőkkel kezdődött és a „bűnös nép” tüzes billoga lett belőle; a fekete bárányra záporoztak az ütések. Volt bácskai vérbosszú, hontalanság évei, reszlovakizáció, Ceaușescu alatt „templomot és iskolát” dózerra szánó szisztematizáció. A kölcsönös végtelen vádaskodással mára oda jutottunk, hogy önmagával meghasonlott, kisszerű régióink cégtáblájára az önpusztító káröröm grünpánjával az van felmaratva: „Könnyű préda – nagyfiúknak!”

Am a történelmi *egymásrautaltság* belátásával, *kötelékben* küzdve tisztelet parancsoló tényező lehetünk! A V4-ek együttműködése Kossuth, Popovici, Radić és Hodža közös Közép-Európáját idézi. Csakhogy e kórusmű összhangzatát zúg-hangok, szirénáriák kuszálják. A barátkozó Szerbia sajtója még mindig a „Horthy-fasiszták” felpúpozott bűneit harsogja, Pozsonyból a magyar múltat fakító ecsetvonások percegése szűrődik felénk s az Úz völgyében – halottaink fejféi közt – eltorzult arcok kiáltják elcsatolt véreinkre: „Takarodj, hazátlan!”

Miként József Attila mondotta: „fecseg a felszín, hallgat a mély” – a lármafák és hírharangok ma is a másik bűnét, hibáit hangozzák. De ha tanító és tankönyv, írástudó és vezércikk, politikus és fóruma – a kölcsönös tisztelet és józan belátás alapján – arról vallana, ami összeköt s gyógyít, e babiloni káoszban is meglelhetnénk a közös harmóniát. Kibeszélve, meghallgatva, ami fáj, lepisszentve azt, ami gonosz indulatot szít, s makacsul kimondva, ami épít.

Ha lesz jó hírünk mindenkor egymásnak, kedves szomszédok, az *közös* jó hírünket kelti. Hogyha nem, akkor tesznek róla mások, nálunk külön-külön hatalmasabb erők, hogy hírünk-hamvunk se maradjon ebben a tobzódó, féktelen világban. ■

a történelmi egymásrautaltság belátásával, kötelékben küzdve tiszteletet parancsoló tényező lehetünk

